

ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์

เรื่อง สารและสมบัติของสาร

วิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐาน (ว 21101) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชุดที่ 1

สมบัติและการจำแนกสาร

นางพัชรี พุทธิกานนท์

ตำแหน่งครู วิทยฐานะครูชำนาญการ

โรงเรียนทุ่งฟ้าวิทยาคม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38

ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์

เรื่อง สารและสมบัติของสาร

วิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐาน (ว 21101) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชุดที่ 1

สมบัติและการจำแนกสาร

นางพัชรี พุทธิทานนท์

ตำแหน่งครู วิทยฐานะ:ครูชำนาญการ

โรงเรียนทุ่งฟ้าวิทยาคม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38

คำนำ

ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เรื่อง สารและสมบัติของสาร จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนทุ่งฟ้าวิทยาคม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ส่วนที่เป็นกิจกรรมการทดลองและเนื้อหาที่เป็นความรู้

การลำดับเนื้อหาในชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์นี้ ได้จากการวิเคราะห์หลักสูตร ผนวกกับประสบการณ์ของผู้จัดทำและค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ทั้งเอกสารและแหล่งเรียนรู้ทางอินเทอร์เน็ต ได้รับคำแนะนำและผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญอย่างครบถ้วนทุกขั้นตอน

ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เรื่อง สารและสมบัติของสาร มีจำนวน 5 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 เรื่อง สมบัติและการจำแนกสาร

ชุดที่ 2 เรื่อง สมบัติและการเปลี่ยนแปลงสถานะของสาร

ชุดที่ 3 เรื่อง สมบัติและการตรวจสอบสารละลายกรด-เบส

ชุดที่ 4 เรื่อง สารละลาย

ชุดที่ 5 เรื่อง สถานะและการละลายของสาร

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์นี้จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ส่วนที่เป็นกิจกรรมการทดลองและเนื้อหาที่เป็นความรู้ในวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตลอดจนผู้ที่สนใจสามารถนำไปศึกษาเพิ่มเติมเป็นการทบทวนเนื้อหาบทเรียนได้

พัชรี พุทธิกานนท์

คำนำ	2
สารบัญ	3
ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์	4
คำแนะนำการใช้ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์	5
แบบทดสอบก่อนเรียน	6
กระดาษคำตอบแบบทดสอบก่อนเรียน	8
ใบกิจกรรมที่ 1 เรื่อง การจัดกลุ่มสารรอบตัว.....	9
ใบความรู้ที่ 1 เรื่อง สมบัติสารและการจำแนกสารเป็นกลุ่มโดยใช้เนื้อสารเป็นเกณฑ์	11
ใบกิจกรรม ที่ 2 เรื่อง การจำแนกสารตามลักษณะเนื้อสาร	15
ใบงานที่ 1 เรื่องการจำแนกสาร.....	18
ใบความรู้ที่ 2 เรื่อง การจำแนกสารเป็นกลุ่มโดยใช้อนุภาคของสารเป็นเกณฑ์	19
ใบกิจกรรมที่ 3 เรื่อง การตรวจสอบอนุภาคของสาร.....	23
ใบงานที่ 2 เรื่อง สารละลาย คอลลอยด์ และสารแขวนลอย.....	25
ใบกิจกรรมที่ 4 เรื่อง ร่วมคิดร่วมทำ.....	26
ใบกิจกรรมที่ 5 เรื่องมาร่วมสรุปกันเถอะ.....	27
แบบทดสอบหลังเรียน	28
กระดาษคำตอบแบบทดสอบหลังเรียน	30
บรรณานุกรม	31

ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์

เรื่อง สมบัติและการจำแนกสาร

สาระสำคัญ

สารต่างๆที่อยู่รอบตัวเรานั้นมีสมบัติที่คล้ายกันและแตกต่างกัน เมื่อใช้เนื้อสารเป็นเกณฑ์ จำแนกสารเป็นสารเนื้อเดียวและสารเนื้อผสมซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีสมบัติแตกต่างกัน และเมื่อใช้ขนาดอนุภาคของสารเป็นเกณฑ์ จำแนกสารเป็นสารแขวนลอย สารคอลลอยด์ และสารละลาย ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีสมบัติแตกต่างกัน

ตัวชี้วัด

1. ทดลองและจำแนกสารเป็นกลุ่มโดยใช้เนื้อสารเป็นเกณฑ์และอธิบายสมบัติของสาร
2. ทดลองและจำแนกสารเป็นกลุ่มโดยใช้ขนาดของอนุภาคของสารเป็นเกณฑ์และอธิบายสมบัติของสาร

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ทดลองและจำแนกสารเป็นกลุ่มโดยใช้เนื้อสารเป็นเกณฑ์ได้
2. อธิบายสมบัติของสารเนื้อเดียวและสารเนื้อผสมได้
3. ทดลองและการจำแนกสารเป็นกลุ่มโดยใช้ขนาดอนุภาคของสารเป็นเกณฑ์ได้
4. อธิบายสมบัติของสารละลาย สารคอลลอยด์ และสารแขวนลอย ได้

สาระการเรียนรู้

1. การจำแนกสารเป็นกลุ่มโดยใช้เนื้อสารเป็นเกณฑ์และสมบัติของสาร
 - 1.1 สารเนื้อเดียว
 - 1.2 สารเนื้อผสม
 - 1.3 ความแตกต่างของสารเนื้อเดียวและสารเนื้อผสม
2. การจำแนกสารเป็นกลุ่มโดยใช้ขนาดอนุภาคของสารเป็นเกณฑ์และสมบัติของสาร
 - 2.1 สารแขวนลอย
 - 2.2 สารคอลลอยด์
 - 2.3 สารละลาย
 - 2.4 สมบัติของสารแขวนลอย สารคอลลอยด์ และสารละลาย

เวลาที่ใช้ 4 ชั่วโมง

คำแนะนำการใช้ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์

1. ศึกษาชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์แต่ละชุดให้เข้าใจ
2. นักเรียนรับชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ คนละ 1 ชุดที่ครูผู้สอน
3. ทำแบบทดสอบก่อนเรียนจำนวน 10 ข้อ โดยใช้เวลา 10 นาที เพื่อประเมินความรู้เดิม ของนักเรียน
4. นักเรียนศึกษาชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ และปฏิบัติตามกิจกรรมตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในชุดกิจกรรม
5. ทำแบบทดสอบหลังเรียน จำนวน 10 ข้อ โดยใช้เวลา 10 นาที เพื่อทราบความก้าวหน้าในการเรียน ของนักเรียนหลังจากทำกิจกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้วในแต่ละชุด
6. แจ้งคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบหลังเรียนทุกชุดให้ครูทราบเพื่อบันทึกลงในแบบบันทึกผลการ ประเมินด้านความรู้จากการทำกิจกรรมตามชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เพื่อหาคะแนนสรุป
7. หลังจากทำกิจกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้นักเรียนเก็บวัสดุอุปกรณ์ประกอบ ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ให้เรียบร้อย
8. ในการทำกิจกรรมตามชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ทุกชุด ขอให้นักเรียนทำด้วยความตั้งใจ ให้ความ ร่วมมือ และมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองให้มากที่สุด โดยไม่ดูเฉลยก่อนทำกิจกรรม และเฉลยแบบทดสอบ
9. หากนักเรียนคนใดเรียนไม่ทันหรือเรียนยังไม่เข้าใจ ให้รับชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ ไปศึกษาเพิ่มเติม นอกเวลาเรียน เพื่อให้เข้าใจมากยิ่งขึ้น

แบบทดสอบก่อนเรียน
ชุดที่ 1 เรื่องสมบัติและการจำแนกสาร

ลงในกระดาษคำตอบ

1. วิธีการใดใช้ในการวิเคราะห์เพื่อจำแนกสารว่าเป็นสารเนื้อเดียวหรือเนื้อผสม

2. สารในตัวเลือกใดเป็นสารเนื้อเดียวทั้งหมด

- ### 3. สารในตัวเลือกใดเป็นสารเนื้อผสมทั้งหมด

- #### 4. สารเนื้อเดียว หมายถึงอะไร

5. ข้อใดกล่าวถูกต้องในเรื่องความหมายของสารเนื้อผสม

-

จากข้อมูลต่อไปนี้ใช้ตอบคำถามข้อ 6-8 จากการทดสอบสมบัติบางประการของสาร A , B และ C ได้ผลดังนี้

สาร	เห็นลำแสงเมื่อแสงผ่าน	กรองด้วยกระดาษกรอง	กรองด้วยกระดาษเซลโลเฟน
A	X	X	X
B	X	/	/
C	/	/	X

6. สารใดมีสมบัติเป็นคอลลอยด์

- [illegible]

7. สารใดมีสมบัติเป็นสารแขวนลอย

- ဂ. A ဟု ဖော်ပြထားသော အရာဝတ္ထုသည် အောက်ဖော်ပြပါ အရာဝတ္ထုများထဲတွင် မည်သည့်အရာဝတ္ထုနှင့် အတူတူသော အရာဝတ္ထု ဖြစ်သနည်း။
၁. B
၂. C
၃. D
၄. E

8. สารใดเป็นสารละลาย

- [illegible]

9. การเรียงลำดับขนาดอนุภาคที่ลอยกระจัดกระจายอยู่ในตัวกลาง ข้อใดถูกต้อง

- ก. สารละลาย > สารคอลลอยด์ > สารแขวนลอย
ข. สารแขวนลอย > สารคอลลอยด์ > สารละลาย
ค. สารคอลลอยด์ > สารละลาย > สารแขวนลอย
ง. สารแขวนลอย > สารละลาย > สารคอลลอยด์

10. การแยกอนุภาคของสารที่อยู่ภายในคอลลอยด์ สามารถแยกออกจากกันได้ด้วยวิธีการใด

- ก. การใช้กระดาษเซลล์โฟม ข. การใช้กระดาษกรอง
- ค. การใช้แม่เหล็กดูดออก ง. การใช้การตกตะกอน

กระดาษคำตอบ แบบทดสอบก่อนเรียน
ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ ชุดที่ 1 เรื่อง สมบัติและการจำแนกสาร

ชื่อ..... เลขที่..... ระดับชั้น..... ห้อง.....

คำชี้แจง : ให้เลือกคำตอบจากข้อสอบก่อนเรียนแล้วทำเครื่องหมาย X ลงในช่องที่ถูกที่สุด

ข้อ	ก	ข	ค	ง	ช่องลงคะแนน
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
รวมคะแนนที่ได้					

ใบกิจกรรมที่ 1

เรื่อง การจัดกลุ่มสารรอบตัว

กลุ่มที่.....

สมาชิกกลุ่ม

.....

.....

.....

จุดประสงค์การเรียนรู้

ทดลองและบอกเกณฑ์ในการจัดกลุ่มสารเป็นกลุ่มได้

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำการทดลองต่อไปนี้

1. กิจกรรมนี้ใช้เวลา 20 นาที
2. ให้นักเรียนทุกคนสังเกตสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว แล้วนำข้อสารที่สังเกตได้หรือรู้จักไปเขียนลงบนกระดาน/แผ่นกระดาษ/ใบงาน คนละ 1 ชื่อ ไม่ซ้ำกัน
3. แต่ละกลุ่มนำข้อสารทั้งหมดมาจัดกลุ่มสารออกเป็น 2 กลุ่มลงในตารางพร้อมบอกเกณฑ์

บันทึกข้อสารทั้งหมดที่เพื่อนๆ เขียนลงบนกระดานมาบันทึก

.....

.....

.....

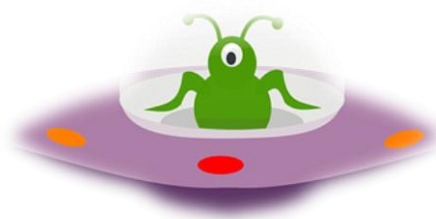
.....

.....

.....

ตารางจำแนกสารเป็นกลุ่ม

เกณฑ์ที่ใช้ในการจัดกลุ่ม	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

คำถามท้ายกิจกรรม

1. ใช้เกณฑ์ใดในการจำแนกสาร

.....

.....

.....

2. ผลการจัดกลุ่มสารของแต่ละกลุ่มแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

3. ถ้าจัดกลุ่มสารโดยใช้ลักษณะเนื้อสารเป็นเกณฑ์ นักเรียนจะจัดอย่างไร

.....

.....

.....

ใบความรู้ ที่ 1

เรื่อง การจำแนกสารเป็นกลุ่มโดยใช้เนื้อสารเป็นเกณฑ์และสมบัติสาร

สมบัติของสาร (Properties of Substance)

สมบัติของสาร หมายถึง ลักษณะเฉพาะตัวของสารแต่ละชนิดที่สามารถบ่งบอกว่า สารแต่ละชนิดที่สามารถบ่งบอกได้ว่าสารชนิดนั้นคืออะไร ซึ่งสมบัติของสารบางชนิดก็สามารถสังเกตเห็นได้ด้วยตาเปล่า เช่น สี กลิ่นรส สถานะ เป็นต้น แต่สมบัติของสารบางชนิดก็ต้องใช้เครื่องมือในการตรวจสอบคุณสมบัติของสาร เช่น ความสามารถในการนำไฟฟ้า ความเป็นกรด - เบส ความหนาแน่น จุดเดือด เป็นต้น

สมบัติของสารสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท ดังต่อไปนี้

- สมบัติทางกายภาพ
- สมบัติทางเคมี

สมบัติบางประการของสารชนิดหนึ่ง อาจเหมือนกับสารอีกชนิดหนึ่งก็ได้ แต่จะมีสมบัติบางประการที่เป็นสมบัติแตกต่างจากสารอื่น เช่น น้ำเป็นของเหลวใสไม่มีสี ไม่มีกลิ่น ส่วนเอทานอลไม่มีสี มีกลิ่นฉุน

ที่มา: <http://www.thaigoodview.com/library/contest1/science03/07/properties03.html>

ตัวอย่าง สมบัติทางกายภาพ
เช่น สี กลิ่น รส ลักษณะของผลึก
จุดหลอมเหลว จุดเดือด เป็นต้น

สมบัติทางกายภาพ (Physical Properties)

สมบัติทางกายภาพสามารถสังเกตได้ด้วยตาเปล่าหรือลักษณะภายนอกและการใช้เครื่องมืออย่างง่าย ๆ ในการสังเกตการเปลี่ยนแปลงสมบัติทางกายภาพ จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของสาร ไม่มีสารใหม่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่เป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านรูปลักษณะภายนอกเท่านั้น เช่น การเปลี่ยนสถานะ การเกิดสารละลาย การเปลี่ยนอุณหภูมิ การสีกร่อน

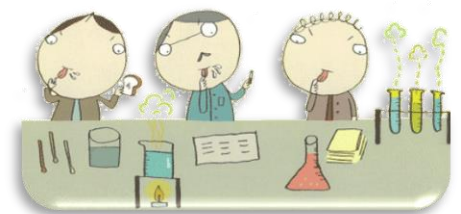
ตัวอย่างปฏิกิริยาเคมี เช่น
การเผาไหม้ การเกิดสนิม การดับฟุ้ง
การระเบิด เป็นต้น

สมบัติทางเคมี (Chemical Properties)

สมบัติทางเคมี หมายถึง สมบัติที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบภายในของสาร และการเกิดการเปลี่ยนแปลงทางเคมีหรือการเกิดปฏิกิริยาเคมี จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบภายในและมีผลทำให้มีการเปลี่ยนแปลงสมบัติทางกายภาพของสารด้วย ทำให้สารใหม่ที่เกิดขึ้น มีสมบัติแตกต่างไปจากสารเดิม เช่น การเกิดสนิมเหล็ก การเผาไหม้ของเชื้อเพลิง การสังเคราะห์ด้วยแสง เป็นต้น

การจำแนกสาร

ในโลกของเรามีสารต่างๆเป็นจำนวนมาก ในปัจจุบันมนุษย์รู้จักสารมากกว่าสองล้านชนิด ซึ่งสารบางอย่างก็มีสมบัติคล้ายกัน บางอย่างก็มีสมบัติแตกต่างกัน เพื่อสะดวกในการศึกษาค้นคว้า จึงต้องมีการจำแนกหรือจัดหมวดหมู่ของสาร โดยอาศัยสมบัติต่าง ๆ ของสารเป็นเกณฑ์ต่างๆ เช่น การนำไฟฟ้า สถานะ องค์ประกอบทางเคมีของสาร การละลาย ลักษณะเนื้อของสาร ขนาดอนุภาค เป็นต้น

การจัดหมวดหมู่ของสารสามารถใช้ได้หลายเกณฑ์ เช่น

- การใช้สถานะของสารเป็นเกณฑ์
- การใช้เนื้อสารเป็นเกณฑ์
- การใช้โลหะเป็นเกณฑ์
- การใช้สารละลายน้ำเป็นเกณฑ์
- การใช้การนำไปใช้เป็นเกณฑ์

ที่มา: <http://www.thaigoodview.com/library/contest1/science03/07/relate02.html>

ใช้เนื้อสารเป็นเกณฑ์

การจำแนกสารโดยใช้เนื้อสารเป็นเกณฑ์เป็นวิธีที่นิยมใช้กันมาก เนื่องจากสามารถแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับสารได้มากกว่าวิธีอื่น ๆ โดยตามเกณฑ์นี้จะจำแนกสารออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ 2 กลุ่ม คือ **สารเนื้อเดียว** และ **สารเนื้อผสม**

สารเนื้อเดียว หมายถึง สารที่สังเกตเห็นเนื้อสารกลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกันทั้งหมด อาจมีองค์ประกอบเป็นสารชนิดเดียว หรือมากกว่า 1 ชนิดก็ได้ และแสดงสมบัติเหมือนกันตลอดทุกส่วนของสารอาจมีสถานะเป็นของแข็ง ของเหลวหรือก๊าซก็ได้

สารเนื้อเดียวที่มีสถานะเป็นของแข็ง เช่น นาก เหลือแกง ทองคำ ดีบุก ทองเหลือง

สารเนื้อเดียวที่มีสถานะเป็นของเหลว เช่น น้ำ น้ำเชื่อม น้ำเกลือ พรอท ทิงเจอร์ไอโอดีน

สารเนื้อเดียวที่มีสถานะเป็นก๊าซ เช่น อากาศ ก๊าซออกซิเจน ไอน้ำ ก๊าซไฮโดรเจน

ที่มา: <https://www.google.co.th/search?q>

สารเนื้อผสม หมายถึง สารที่สังเกตเห็นเนื้อสารไม่กลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกัน มีองค์ประกอบเป็นสารมากกว่า 1 ชนิด และแสดงสมบัติของสารไม่เหมือนกันตลอดทุกส่วนของสาร

ชนิดของสารเนื้อผสมมีดังนี้

1. สารเนื้อผสมระหว่างของแข็งกับของแข็ง เช่น พริกกับเกลือ, คอนกรีต ข้าวสารปนข้าวเปลือก

2. สารเนื้อผสมระหว่างของแข็งกับของเหลว เช่น ลูกเหม็นลอยน้ำ ตะกอนในน้ำ ทับทิมกรอบน้ำกะทิ

3. สารเนื้อผสมระหว่างของแข็งกับก๊าซ เช่น เหม่าในอากาศ ควันท่อ ฝุ่นละอองในอากาศ

4. สารเนื้อผสมระหว่างของเหลวกับของเหลว เช่น น้ำกับน้ำมัน

ที่มา: <https://www.google.co.th/search?q>

ใบกิจกรรมที่ 2

เรื่อง การจำแนกสารตามลักษณะเนื้อสาร

กลุ่มที่.....

สมาชิกกลุ่ม

.....

.....

.....

.....

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ทดลองและจำแนกสารเป็นกลุ่มโดยใช้เนื้อสารเป็นเกณฑ์ได้
2. อธิบายสมบัติของสารเนื้อเดียวและสารเนื้อผสมได้

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำการทดลองต่อไปนี้

อุปกรณ์และสารเคมี

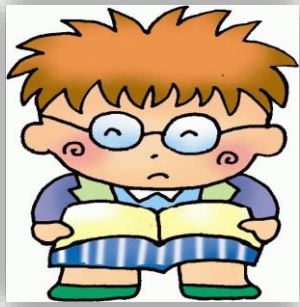
1. ข้าวสาร	2. แป้งมัน	3. น้ำตาลทราย	4. เกลือ	
5. น้ำพริก	6. ดินทราย	7. น้ำหวาน	8. ส้มตำ	9. ลอดช่องน้ำกะทิ

วิธีการทดลอง

1. ให้ตัวแทนกลุ่มมารับสารต่างๆ ดังนี้(ของจริง) ข้าวสาร แป้งมัน น้ำตาลทราย เกลือ น้ำพริก ดินทราย น้ำหวาน ส้มตำ และลอดช่องน้ำกะทิ
2. ให้แต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาสารอย่างละเอียด วางแผน ออกแบบการบันทึกข้อมูล แล้วระบุว่า เป็นสารเนื้อเดียวหรือสารเนื้อผสม พร้อมระบุสถานะด้วย
3. ให้แต่ละกลุ่มนำผลที่ได้จากการจำแนกสารมานำเสนอข้อมูลในรูปของตารางโดยต้องมีข้อมูล ดังนี้ ชื่อสาร สถานะของสาร และเกณฑ์ในการจำแนกสาร
4. ตอบคำถามท้ายกิจกรรม

This image shows a full page of white paper with horizontal dashed lines, typical of primary-ruled notebook paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

คำถามท้ายกิจกรรมที่ 2

1. สารที่นำมาจำแนก แบ่งได้ที่สถานะ อะไรบ้าง

.....

.....

.....

2. ถ้าใช้ลักษณะเนื้อสารเป็นเกณฑ์ จำแนกสารได้ 2 ประเภท คือ

.....

.....

.....

3. สารเนื้อเดียวในกิจกรรมนี้คือ

.....

.....

4. สารเนื้อผสมในกิจกรรมนี้ คือ

.....

.....

.....

.....

5. ให้นักเรียนสรุปผลการทดลอง

.....

.....

.....

ใบงานที่ 1

เรื่อง การจำแนกสาร

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....กลุ่มที่.....

คำชี้แจง จงตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

1. ถ้าจัดกลุ่มสารเป็นสารเนื้อเดียว และสารเนื้อผสม สองกลุ่มนี้ใช้เกณฑ์อะไรในการจัดกลุ่มสาร และต่างกันอย่างไร

.....

.....

.....

2. ถ้านักเรียนนำแป้งมันใส่ลงในหลอดทดลองที่มีน้ำบรรจุอยู่เขย่าหลอดทดลอง ตั้งทิ้งไว้สักครู่ สารในหลอดทดลองจัดเป็นสารประเภทใด จงให้เหตุผล

.....

.....

.....

3. สารเนื้อเดียว อาจมีสารปนอยู่มากกว่า 1 ชนิดได้หรือไม่ จงให้เหตุผล

.....

.....

.....

ใบความรู้ ที่ 2

เรื่อง การจำแนกสารเป็นกลุ่มโดยใช้ขนาดอนุภาคของสารเป็นเกณฑ์

เมื่อจำแนกประเภทสารโดยใช้ขนาดอนุภาคเป็นเกณฑ์ สามารถจำแนกได้ 3 ประเภท คือ

1. สารละลาย

2. คอลลอยด์

3. สารแขวนลอย

ที่มา : <https://www.google.co.th/search?q=สารละลาย/นม/น้ำโคลน>

ขนาดอนุภาคของสารเรียงลำดับจากใหญ่ที่สุดไปเล็กที่สุดคือ สารแขวนลอย คอลลอยด์ และสารละลาย ตามลำดับ

1. สารละลาย (Solution)

สารละลาย คือ สารเนื้อเดียวที่เกิดจากสารตั้งแต่ 2 ชนิด ขึ้นไปมาผสมกัน โดยอัตราส่วนของการผสมไม่คงที่ และสารที่เกิดขึ้นจากการผสมนี้จะแสดงสมบัติไม่คงที่ ตัวอย่างของสารละลาย เช่น น้ำเกลือ อากาศ น้ำหวาน เป็นต้น

ที่มา : <https://www.google.co.th/search?q=น้ำเกลือ/อากาศ/น้ำหวาน>

ขนาดอนุภาคของสารละลายที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางน้อยกว่า 10^{-7} เซนติเมตร จึงสามารถกรองผ่านได้ทั้งกระดาษกรองและเซนโหลเฟน

2. สารแขวนลอย(Suspension)

สารแขวนลอย คือ สารเนื้อผสมที่มองเห็นอนุภาคของสารชนิดหนึ่งหรือหลายชนิดลอยกระจายอยู่ในสารอีกชนิดหนึ่งที่เป็นตัวกลาง เมื่อทิ้งไว้จะตกตะกอนและสามารถแยกสารที่แขวนลอยอยู่ในสารเนื้อผสมออกมาได้ โดยการกรอง ตัวอย่างของสารแขวนลอย เช่น น้ำแป้ง น้ำโคลน เป็นต้น สารแขวนลอยมีอนุภาคที่มีเส้นผ่านศูนย์กลางใหญ่กว่า 10^{-4} เซนติเมตร ซึ่งไม่สามารถกรองผ่านกระดาษกรองได้

ที่มา : <https://www.google.co.th/search?q=นมสด/น้ำโคลน>

3.สารคอลลอยด์

สารคอลลอยด์ คือ สารผสมที่ประกอบด้วยสาร 2 ชนิด ซึ่งสารชนิดหนึ่งมีอนุภาคเล็กกว่าสารแขวนลอย คือ มีเส้นผ่านศูนย์กลางระหว่าง $10^{-7} - 10^{-4}$ เซนติเมตร แต่ใหญ่กว่าอนุภาคของสารละลาย สามารถผ่านกระดาษกรองแต่ไม่สามารถผ่านกระดาษเซลโลเฟลได้ เรียกว่า**อนุภาคคอลลอยด์** ซึ่งอาจเป็นของแข็ง ของเหลว หรือก๊าซ กระจายอยู่ในตัวกลางที่เป็นสารอีกชนิดหนึ่งที่มีสถานะเป็นของแข็ง ของเหลว หรือก๊าซ ได้เช่นกัน และทำให้มองคล้ายเป็น สารเนื้อเดียว

ที่มา : <https://www.google.co.th/search?q=สีทาบ้าน/ฟองอากาศในน้ำ>

ชื่อคอลลอยด์	อนุภาคคอลลอยด์	สารอีกชนิดหนึ่ง
หมอก	ละอองน้ำ(ของเหลว)	อากาศ(ก๊าซ)
ควันไฟ ควันบุหรี่	ผงถ่าน (ของแข็ง)	อากาศ(ก๊าซ)
ฝุ่นละอองในอากาศ	ฝุ่นละออง (ของแข็ง)	อากาศ(ก๊าซ)
สีทาบ้าน	เม็ดสี(ของแข็ง)	น้ำ(ของเหลว)
ฟองอากาศในน้ำ	ฟองอากาศ(ก๊าซ)	น้ำ(ของเหลว)

มีคอลลอยด์บางประเภทที่อนุภาคคอลลอยด์ไม่กระจายตัว เช่น น้ำมันพืชกับน้ำ เมื่อเขย่าและตั้งทิ้งไว้สักพักหนึ่ง น้ำกับน้ำมันพืชจะแยกจากกันเป็น 2 ชั้น โดยน้ำมันจะอยู่ข้างบนและน้ำจะอยู่ข้างล่าง เรียกสารผสมนี้ว่า **อิมัลชัน** เราสามารถทำให้อิมัลชันกลายเป็นสารผสมที่อยู่ตัวได้ โดยใช้สารที่สามผสมลงไป เพื่อช่วยให้การผสมของสาร 2 สารดีขึ้น เรียกสารที่ 3 นี้ว่า **อิมัลซิไฟเออร์ หรือ อิมัลซิไฟอิง เอเจนต์** ซึ่งมีหน้าที่ทำให้อนุภาคของคอลลอยด์ แตกตัวมีขนาดเล็กลง จึงอยู่ได้นาน เช่น น้ำกับน้ำมันพืชไม่ผสมกัน แต่ถ้าเติมน้ำสบู่ลงไปเล็กน้อย น้ำกับน้ำมันพืชจะผสมกันได้ แสดงว่า น้ำสบู่เป็น **อิมัลซิไฟเออร์**

สารคอลลอยด์ในชีวิตประจำวัน

มีสารคอลลอยด์หลายชนิดที่เกี่ยวข้องในการดำรงชีวิตประจำวันของคนเรา ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และเกิดจากการผสมสาร เช่น นม น้ำสลัด น้ำกะทิ ควันบุหรี่ ฝุ่นละอองในอากาศ น้ำสบู่ ผงซักฟอก แชมพู สระผม คอลลอยด์เหล่านี้เกิดขึ้นได้อย่างไร และใช้ประโยชน์อย่างไร

คอลลอยด์ที่พบในชีวิตประจำวัน มีหลายชนิด บางชนิดสามารถนำไปใช้ประโยชน์ เช่น น้ำกะทิ น้ำสลัด น้ำสบู่ และ ผงซักฟอก เป็นต้น คอลลอยด์บางชนิด มีลักษณะเหนียวหนืด เพราะอนุภาคของคอลลอยด์ถูกของเหลวดึงดูดไว้อย่างแข็งแรง เมื่อทำให้เย็นหรือระเหยส่วนที่เป็นของเหลวออกไปบ้าง จะเข้มข้นมากจนเกือบมีสถานะเป็นของแข็ง เช่น แยม กาว วัณ เจลลี่และแป้งเปียก คอลลอยด์บางชนิด มีลักษณะเหนียวหนืด เพราะ

อนุภาคของคอลลอยด์ถูกของเหลวดึงดูดไว้อย่างแข็งแรง เมื่อทำให้เย็นหรือระเหยส่วนที่เป็นของเหลวออกไปบ้าง จะเข้มข้นมากจนเกือบมีสถานะเป็นของแข็ง เช่น แยม กาว วัณ เยลลี่และแป้งเปียก

สบู่หรือผงซักฟอก ในการซักผ้าเราต้องการล้างไขมันและสิ่งสกปรกที่ติดอยู่ตามเสื้อผ้าให้หลุดออกมากับ น้ำที่แช่เสื้อผ้า สบู่หรือผงซักฟอกจะทำหน้าที่เป็นอิมัลซิไฟเออร์

ที่มา : <https://www.google.co.th/search?q=สบู่/ผงซักฟอก>

การเปรียบเทียบ สารละลาย คอลลอยด์ และสารแขวนลอย

การเปรียบเทียบ	สารละลาย	คอลลอยด์	สารแขวนลอย
ตัวอย่างสาร	น้ำเกลือ	นมสด	นมสดผสมกรด
ลักษณะเนื้อสาร	เนื้อเดียว	เนื้อเดียว	เนื้อผสม
ขนาดของเส้นผ่าศูนย์กลางของอนุภาค	น้อยกว่า 10^{-7} cm	$10^{-7} - 10^{-4}$ cm	มากกว่า 10^{-4} cm
การลอดผ่านกระดาษกรอง	ได้	ได้	ไม่ได้
การลอดผ่านถุงเซลโลเฟน	ได้	ไม่ได้	ไม่ได้

ใบกิจกรรมที่ 3

เรื่อง การตรวจสอบอนุภาคของสาร

กลุ่มที่.....

สมาชิกกลุ่ม

.....

.....

.....

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ทดลองและการจำแนกสารเป็นกลุ่มโดยใช้ขนาดอนุภาคของสารเป็นเกณฑ์ได้
2. อธิบายสมบัติของสารละลายสารคอลลอยด์และสารแขวนลอย ได้

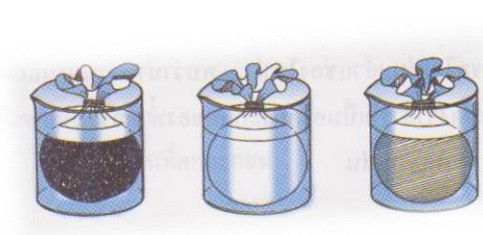
คำชี้แจง ให้นักเรียนทำการทดลองต่อไปนี้

อุปกรณ์และสารเคมี

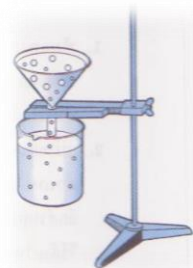
1. น้ำโคลน	2. นมสด	3. น้ำต่างທັບທົມ	4. น้ำกลั่น
5. ปีกเกอร์	6. กระจกทรง	7. กระจกเซลโลเฟน	8. ชุดการกรอง(ตั้งรูป)

วิธีทำการทดลอง

1. ตวงน้ำโคลนใส่ลงในปีกเกอร์ขนาด 50 cm^3 จำนวน 2 ใบ ใบละ 20 cm^3
2. นำน้ำโคลนในปีกเกอร์ใบที่ 1 ไปกรองผ่านกระจกทรง แล้วสังเกตบนกระจกทรงและลักษณะของเหลวที่กรองได้ แล้วบันทึกผลลงในตาราง
3. นำน้ำโคลนในปีกเกอร์ใบที่ 2 ไปบรรจุลงในถุงเซลโลเฟนผูกให้แน่นแล้วนำไปแช่ในปีกเกอร์ขนาด 100 cm^3 ซึ่งบรรจุน้ำกลั่น 30 cm^3 นาน 10 นาที แล้วสังเกตของเหลวในปีกเกอร์ บันทึกผลลงในตาราง
4. ทำการทดลองซ้ำข้อที่ 1 - 3 แต่เปลี่ยนจากน้ำโคลน เป็น นํ้านมสด และน้ำต่างທັບທົມตามลำดับ

ภาพการตรวจสอบอนุภาคสาร

ที่มา: หนังสือเรียนวิทยาศาสตร์พื้นฐานชั้น ม.1(สสวท.)

ตารางบันทึกผลการทดลอง

ชนิดของสาร	ลักษณะของสารที่สังเกตได้		
	ก่อนการทดลอง	เมื่อกรอง ด้วยกระดาษกรอง	ของเหลวในปิกเกอร์ ที่แช่ถุงเซลโลเฟน
1. น้ำโคลน			
2. น้ำนมสด			
3. น้ำต่างทับทิม			

คำถามหลังการทดลอง

1. ของเหลวชนิดใดที่มีสารติดค้างบนกระดาษกรอง

.....

.....

2. ของเหลวชนิดใดที่ผ่านกระดาษกรองได้แต่ไม่ผ่านกระดาษเซลโลเฟน

.....

.....

3. ของเหลวชนิดใดที่ผ่านได้ทั้งกระดาษกรองและกระดาษเซลโลเฟน

.....

.....

4. สรุปผลการทดลอง

.....

.....

.....

ใบงานที่ 2

เรื่อง สารละลาย คอลลอยด์ และสารแขวนลอย

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....กลุ่มที่

คำชี้แจง จงตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

1. ขนาดรูของกระตาศกรองและกระตาศเซลโลเฟนแตกต่างกันอย่างไร

.....
.....

2. นักเรียนคาดคะเนว่าเมื่อนำสารแต่ละชนิดมากรองผ่านกระตาศกรองและถุงเซลโลเฟนจะได้ผลการทดลองเหมือนกันและต่างกันอย่างไร

.....
.....

3. ผลการทดลองเป็นไปตามที่คาดคะเนหรือไม่อย่างไร

.....
.....

4. สารชนิดใดที่ผ่านรูกระตาศกรองและสารใดบ้างที่ผ่านรูของถุงเซลโลเฟน

.....
.....

5. เพราะเหตุใดสารบางชนิดจึงผ่านรูกระตาศกรองได้แต่ไม่ผ่านรูของถุงเซลโลเฟน

.....
.....

6. จากการทดลองนักเรียนจะจำแนกประเภทของสารโดยใช้ขนาดของอนุภาคเป็นเกณฑ์ได้กี่ประเภทอะไรบ้าง

.....
.....

7. จงยกตัวอย่างสารละลาย คอลลอยด์ และสารแขวนลอย มาอย่างละ 2 ชื่อ

7.1 สารละลาย เช่น

7.2 สารคอลลอยด์ เช่น

7.3 สารแขวนลอย เช่น

ใบกิจกรรมที่ 4

เรื่อง ร่วมคิดร่วมทำ

กลุ่มที่.....

สมาชิกกลุ่ม

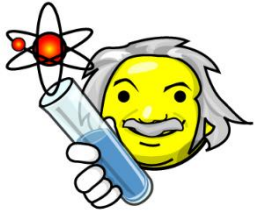
คำชี้แจง ให้นักเรียนทำกิจกรรมดังต่อไปนี้

วิธีทำกิจกรรม

1. กิจกรรมนี้ใช้เวลา 30 นาที
2. ให้นักเรียนในแต่ละกลุ่ม ยกตัวอย่าง สารเนื้อเดียว สารเนื้อผสม สารละลาย สารคอลลอยด์ และสารแขวนลอย ในชีวิตประจำวัน มาชนิดละ 2 ตัวอย่าง ลงในแบบบันทึก
- (3) ตัวแทนกลุ่มเสนอตัวอย่าง สารในข้อ 2 ให้กลุ่มอื่นๆรับทราบ และบันทึกข้อมูลเพิ่มลงในแบบบันทึก
- (4) ครูและนักเรียนร่วมกับอภิปรายเพื่ออธิบายและนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

กลุ่ม ที่	ตัวอย่างสาร				
	เนื้อเดียว	เนื้อผสม	สารละลาย	สารแขวนลอย	สารคอลลอยด์
1	1.....	1.....	1.....	1.....	1.....
	2.....	2.....	2.....	2.....	2.....
2	1.....	1.....	1.....	1.....	1.....
	2.....	2.....	2.....	2.....	2.....
3	1.....	1.....	1.....	1.....	1.....
	2.....	2.....	2.....	2.....	2.....
4	1.....	1.....	1.....	1.....	1.....
	2.....	2.....	2.....	2.....	2.....
5	1.....	1.....	1.....	1.....	1.....
	2.....	2.....	2.....	2.....	2.....
6	1.....	1.....	1.....	1.....	1.....
	2.....	2.....	2.....	2.....	2.....

จากกิจกรรมนี้ได้รับความรู้อะไรบ้างและนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างไร

ใบกิจกรรมที่ 5

เรื่อง มาร่วมสรุปกันเถอะ

กลุ่มที่.....

สมาชิกกลุ่ม

.....

.....

คำชี้แจง

1. กิจกรรมนี้ใช้เวลา 40 นาที
2. ให้นักเรียนสรุปองค์ความรู้เรื่องการจำแนกสาร แบบแผนผังความคิดรวบยอด

แบบทดสอบหลังเรียน

[illegible]

ง. น้ำโคลน น้ำเชื่อม น้ำกะทิ

ง. ใช้กายสัมผัส

ง. น้ำพริก ดิน น้ำกะทิ

ง. ถูกทุกข้อ

ง. สารที่มองเห็นเป็นเนื้อสารคนละอย่างได้ชัดเจน

จากข้อมูลต่อไปนี้ใช้ตอบคำถามข้อ 6-8 จากการทดสอบสมบัติบางประการของสาร A , B และ C
ได้ผลดังนี้ X = ไม่เห็น ไม่ผ่าน / = เห็น ผ่าน

สาร	เห็นลำแสง เมื่อแสงผ่าน	กรองด้วย กระดาษกรอง	กรองด้วย กระดาษเซลโลเฟน
A	X	X	X
B	X	/	/
C	/	/	X

6. สารใดมีสมบัติเป็นคอลลอยด์

ก. A	ข. B
ค. C	ง. ไม่มี

7. สารใดเป็นสารละลาย

ก. A	ข. B
ค. C	ง. ไม่มี

8. สารใดมีสมบัติเป็นสารแขวนลอย

ก. A	ข. B
ค. C	ง. ไม่มี

9. การแยกอนุภาคของสารที่อยู่ภายในคอลลอยด์ สามารถแยกออกจากกันได้ด้วยวิธีการใด

ก. การใช้กระดาษเซลโลเฟน	ข. การใช้กระดาษกรอง
ค. การใช้แม่เหล็กดูดออก	ง. การใช้การตกตะกอน

10. การเรียงลำดับขนาดอนุภาคที่ลอยกระจัดกระจายอยู่ในตัวกลาง ข้อใดถูกต้อง

- ก. สารละลาย > สารคอลลอยด์ > สารแขวนลอย
 ข. สารแขวนลอย > สารคอลลอยด์ > สารละลาย
 ค. สารคอลลอยด์ > สารละลาย > สารแขวนลอย
 ง. สารแขวนลอย > สารละลาย > สารคอลลอยด์

กระดาษคำตอบ แบบทดสอบหลังเรียน
ชุดกิจกรรมที่ 1 เรื่อง สมบัติและการจำแนกสาร

ชื่อ..... เลขที่..... ระดับชั้น..... ห้อง.....

คำชี้แจง : ให้เลือกคำตอบจากข้อสอบหลังเรียนแล้วทำเครื่องหมาย X ลงในช่องที่ถูกที่สุด

ข้อ	ก	ข	ค	ง	ช่องลงคะแนน
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
รวมคะแนนที่ได้					

แบบทดสอบก่อนเรียนทำได้

..... คะแนน

แบบทดสอบหลังเรียนทำได้

..... คะแนน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

☐ ดีขึ้น

☐ เท่าเดิม

☐ แย่ลง

บรรณานุกรม

ถนัด ศรีบุญเรือง และคณะ.(.....).ชุดสัมฤทธิ์มาตรฐาน หลักสูตรแกนกลางฯวิทยาศาสตร์.1เล่ม1
(พิมพ์ครั้งที่5).กรุงเทพฯ:บริษัทอักษรเจริญทัศน์ อจท.จำกัด.

วิชาการ,กรม. (2553). หนังสือเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐาน 1เล่ม 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์.
กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.กระทรวงศึกษาธิการ.

วิชาการ,กรม. (2554). คู่มือครูรายวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐาน 1 เล่ม 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์.
กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. กระทรวงศึกษาธิการ.

สมพงษ์ จันทรโพธิ์ศรี. (-----). คู่มือเตรียมสอบวิทยาศาสตร์เล่มรวม ม.1 เล่มรวมทอม1-2 กลุ่มสาระการ
เรียนรู้วิทยาศาสตร์.บริษัทไฮเอ็ดพับลิชชิ่ง จำกัด. กรุงเทพฯ:

_____. (2546). แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (เล่ม 2).
กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

_____. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ:
กระทรวงศึกษาธิการ.

www.google.co.th/webhp?sourceid=chrome-instant&ion

www.thaigoodview.com/library/contest1/science